



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Edyta Demiańczuk-Komoń

przy udziale prokuratora Biura Lustracyjnego Instytutu Pamięci Narodowej Jacka Czarneckiego,

w sprawie lustrowanego **A. K.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 19 października 2023 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich

od orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z dnia 24 czerwca 2021 r., sygn. akt II AKa 84/21

utrzymującego w mocy orzeczenie Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 15 marca 2021 r., sygn. akt II K 187/20,

**uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

[SOP]

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 15 marca 2021 r., sygn. akt II K 187/20, Sąd Okręgowy w Olsztynie:

1) na podstawie art. 21 a ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 - 1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2016 r., poz. 1721 t.j. ze zm.) rozstrzygnął, że A.K., w związku z pełnieniem funkcji publicznej Zastępcy Komendanta Wojewódzkiego Policji w O. złożył w dniu 2 grudnia 2010 r. niezgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne;

2) na podstawie art. 21 a ust. 2a Ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 - 1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2016 r., poz. 1721 t.j. ze zm.) orzekł wobec niego utratę prawa wybieralności w wyborach do Sejmu, Senatu i Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach powszechnych organu i członka organu jednostki samorządu terytorialnego oraz organu jednostki pomocniczej jednostki samorządu terytorialnego, której obowiązek tworzenia wynika z ustawy, na okres 3 lat;

3) na podstawie art. 21 a ust. 2b Ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 - 1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2016 r., poz. 1721 t.j. ze zm.) orzekł wobec lustrowanego zakaz pełnienia funkcji publicznej, o której mowa w art. 4 pkt 2 -57 i 61 tejże ustawy, na okres 3 lat.

Orzeczenie to w całości, na korzyść lustrowanego, zaskarżył jego obrońca zarzucając obrazę prawa materialnego, tj. art. 2 ust. 1 pkt 6 ww. ustawy, ewentualnie art. 30 k.k. oraz obrazę prawa procesowego, tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. (k. 319 - 325).

Sąd Apelacyjny w Białymstoku orzeczeniem z dnia 24.06.2021 r., sygn. akt II AKa 84/21, utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

Kasację wywiódł Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżając orzeczenie Sądu odwoławczego w całości na korzyść lustrowanego, zarzucając: „rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 2 ust. 1 pkt 6 Ustawy z dnia 18

października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 - 1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2016 r., poz. 1721 tj. ze zm.) polegające na błędnej jego wykładni przejawiającej się w przyjęciu, że każda służba pełniona do 31.07.1990 r. w podmiocie mającym status organów bezpieczeństwa publicznego podlega ujawnieniu w trybie postępowania lustracyjnego”.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie tego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest zasadna, chociaż nie sposób nie odnotować wadliwie postawionego w niej zarzutu kasacyjnego.

Zgodnie z treścią art. 519 k.p.k. kasacja może być wniesiona od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie, a to rodzi tę konsekwencję, że zarzuty kasacyjne muszą być skierowane wprost pod adresem orzeczenia sądu odwoławczego, najczęściej dotycząc jakości i sposobu dokonania kontroli odwoławczej. Niestety w kasacji nie zarzucono Sądowi odwoławczemu orzekającemu w przedmiotowej sprawie rażącej obrazy przepisów prawa procesowego, określających reguły rzetelnej kontroli odwoławczej, tj. art. 433 § 1 k.p.k. lub art. 457 § 3 k.p.k. Postawiono natomiast zarzut obrazy prawa materialnego, stawiany już wcześniej w apelacji. Tyle, że Sąd ten prawa materialnego nie stosował a jedynie kontrolował, w granicach zakreślonych zarzutami apelacyjnymi, prawidłowość ocen prawnomaterialnych dokonanych przez Sąd I instancji. Wiadomo zaś, że Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym, zgodnie z art. 536 k.p.k., co do zasady orzeka w granicach zarzutów kasacyjnych. Stąd też, prokurator Biura Lustracyjnego Instytutu Pamięci Narodowej na rozprawie kasacyjnej wnosił o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej. Niezasadnie, bowiem w tej sprawie kasacja wniesiona została na korzyść osoby lustrowanej, a w takim wypadku należało jednak, w myśl art. 118 k.p.k., odczytując intencje wnoszącego ją Rzecznika Praw Obywatelskich w powiązaniu z treścią jej uzasadnienia przyjąć, że zarzucono

w niej w istocie rażąco obrazę przepisów prawa procesowego, określających reguły rzetelnej kontroli odwoławczej, tj. art. 433 § 1 k.p.k. lub art. 457 § 3 k.p.k., wyrażającą się w zaaprobowaniu przez Sąd odwoławczy błędnej wykładni art. 2 ust. 1 pkt 6 Ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 - 1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2016 r., poz. 1721 tj. ze zm.).

W tej zaś mierze rację ma Rzecznik Praw Obywatelskich podnosząc, że wykładni art. 2 ust. 1 pkt 6 Ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 - 1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2016 r., poz. 1721 tj. ze zm.), którego treść wymienia organy bezpieczeństwa państwa, należy dokonywać każdorazowo w powiązaniu z art. 7 ust. 1 Ustawy, a niekiedy również w powiązaniu z treścią art. 3a ww. ustawy. Zasadne są więc zawarte w uzasadnieniu kasacji wywody Rzecznika co do konieczności stosowania wykładni systemowej i funkcjonalnej pojęcia „służby w organach bezpieczeństwa państwa w okresie od dnia 22.07.1944 r. do dnia 31.07.1990 r.". A.K. w okresie od 1 października 1989 r. do 10 września 1990 r. był studentem studiów stacjonarnych na Akademii Spraw Wewnętrznych - Zamiejscowym Wydziale Porządku Publicznego w S., a jako student studiów stacjonarnych pozostawał na etacie Akademii Spraw Wewnętrznych. Należało więc, w świetle tego ustalenia, rozstrzygnąć, czy złożył on zgodne z prawdą oświadczenie odnośnie do „pracy” lub „służby” w organach bezpieczeństwa lub „współpracy” z tymi organami, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 6 Ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 - 1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2016 r., poz. 1721 tj. ze zm.).

W tym kontekście należało przywołać treść uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., sygn. akt I KZP 9/21, stosownie do której: *„Słuchacz albo student Wydziału Porządku Publicznego w S. Akademii Spraw Wewnętrznych w okresie od 1 października 1989 r. do 31 lipca 1990 r., nie jest, z tego powodu, osobą, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 6 w zw. z art. 3a w zw. z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów*

bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (tj. Dz.U. z 2021 r., poz. 1633)”.

Dodać można jedynie, że w kasacji trafnie wskazano też na unormowania zawarte w przepisach art. 13b i 13c dodanych ustawą z dnia 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. 2016, poz. 2270). Z uzasadnienia do projektu tej ustawy, oddającego wszak intencje ustawodawcy, wynika, iż Wyższa Szkoła Oficerska w S. w struktury Akademii Spraw Wewnętrznych włączona została dopiero w ostatnim okresie funkcjonowania tej Uczelni, tj. z dniem 1.10.1989 r., a więc już po wystąpieniu kluczowych zdarzeń z punktu widzenia transformacji ustrojowej w Polsce i co istotne kształciła ona wyłącznie funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej.

Rozpoznając zatem ponownie sprawę niniejszą Sąd Apelacyjny w Białymstoku zważy - w uwzględnieniu powyższego - że samo zatrudnienie, bycie słuchaczem, czy też studiowanie na Wydziale Porządku Publicznego w Szczytnie Akademii Spraw Wewnętrznych w okresie od 1.10.1989 r. do 31.07.1990 r., nie jest równoznaczne z pełnieniem z służby w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 6 w zw. z art. 3a w zw. z art. 7 ust. 1 Ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 - 1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2016 r., poz. 1721 tj. ze zm.).

Mając to wszystko na względzie Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

Wp

[ał]